

ביקורת ספרים

הזמן היהודי בעת החדשה המוקדמת

גיא מירון

Elisheva Carlebach / **Palaces of Time, Jewish Calendar and Culture in Early Modern Europe**, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge Massachusetts & London, 2011, 292 pp.

במסתו הידועה **על הזמן** (*Über die Zeit*, 1984); התפרסמה באנגלית בשנת 1991 תחת הכותרת *Time: An Essay* התמודד הסוציולוג נורברט אליאס (Elias) עם שאלת יחסם של בני-האדם לזמן, ועמד על מניעיהם השונים למדידתו. מהותו של הזמן היא בעיניו מיקומם של מכלול האירועים – אישיים, חברתיים וטבעיים כאחד – בתוך מערכת חברתית סימבולית. מה שאנו מכנים "זמן" הוא אפוא מסגרת, שבני-אדם מקבוצה זו או אחרת בונים על-פי האמצעים שלהם לשירות הצרכים שלהם. על מנת להבהיר זאת אליאס מציע להחליף את השימוש במושג "זמן" כשם עצם למושג של שם פועל, timing באנגלית, המצביע על כך שאנו עוסקים בתהליך, בפעילות אנושית של סינכרוניזציה ולא רק במדידה פסיבית של משהו הקיים בפני עצמו. אליאס מציע להבין את בעיית ה"זמן" בעולם האנושי בעזרת מודל התפתחותי של timing – יכולת אנושית ואחד ממאפייני היסוד של "תהליך הציביליזציה", שהיה העניין המרכזי בכתביו. לשיטתו, עלינו להכיר בכך שלזמן עצמו יש היסטוריה ולכן מן הראוי לערוך לו היסטוריוזציה.

עיצובו של הזמן באופן שמעצב תהליכי קבלת החלטות – כלכליות, חברתיות, פוליטיות וכולי – מוצג אצל אליאס כ־active timing, והוא מתבצע בכל חברה על-ידי "מומחי זמן" בעלי סמכות המופקדים על כך. ל"משטרי הזמן" יש גם תפקידי יסוד תרבותיים והם מהווים גורם יסוד בעיצוב זהויות קולקטיביות. זהו הרקע לדומיננטיות של בעלי הסמכות הפוליטית מצד אחד, ושל בעלי הסמכות הדתית מצד אחר, במשטור הזמן בחברות שונות ולמאבקים הרבים המתנהלים סביב לוח השנה.

את ספרה של אלישבע קרליבך, **ארמונות של זמן** (*Palaces of Time*), שדן בלוחות שנה בעולם היהודי האשכנזי בעת החדשה המוקדמת, אפשר לפרש על-פי מחשבתו של

פרופסור גיא מירון מלמד היסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו במכון שטר למדעי היהדות בירושלים.

וא"ל: miron_guy@hotmail.com

אליאס כפרק חשוב בתולדות הבנייתו של הזמן בתרבות היהודית. ברוח דבריו של הסוציולוג היהודי-הגרמני, פותחת קרליבך את ספרה בהבהרת העובדה, שכפי ששום מפה אינה מייצגת את הנוף הטבעי באופן בלתי-אמצעי, כך גם לוח שנה אינו מכשיר אובייקטיבי למדידת הזמן החולף. עניינה הוא אפוא בחשיפת התשתיות, התרבויות והאינטרסים שעומדים ביסוד הבנייתו של הזמן היהודי.

לוח השנה, טוענת קרליבך, מעוצב אמנם על-ידי קבוצה קטנה ואליטיסטית של בעלי סמכות וידע, ולעתים סמכותה אף עטופה במסתורין (כפי שעולה למשל מהביטוי "סוד העיבור"), אך עם זאת הוא נוגע לחייה של האוכלוסייה כולה ללא יוצא מן הכלל. זו למעשה חלוקה בין יצרני הידע לצרכניו. וכך, בעוד הידע החיוני הזה הופך עד שלהי ימי-הביניים בקרב האוכלוסייה במגוון דרכים עממיות (קרליבך מתייחסת בפרק השני בספרה למאמצים שהוקדשו להטמעה של ספירת הזמנים וקביעת החודשים וימי הקודש באמצעות ידיים ואצבעות), הרי המצאתו של הדפוס חוללה מהפכה בתחום של הפצת הידע הזה ויצרה שוק גדל והולך לצרכניו. בעידן כתבי היד, לפני הופעת הדפוס, כוננו את "משטר הזמן" היהודי ספרי העברונות – יצירות חד-פעמיות, שהציגו את הדרכים לחישוב המועדים והשנים ונועדו במידה רבה למומחי ה־active timing. המצאת הדפוס הביאה לעלייתם של לוחות שנה, שנועדו לציבור רחב הרבה יותר – צרכני ה־passive timing במושגיו של אליאס – ודחקו בהדרגה את ספרי העברונות לשוליים, לעתים אף לשוליים האזוטריים. לבד מכתבי הקודש, היו לוחות השנה למיניהם – שנמכרו מחדש מדי שנה בשנה – לספר המודפס הנפוץ ביותר באירופה.

עם זאת, המצאת הדפוס לא דחקה מיד את כתבי היד. קרליבך מראה בפירוט את מגבלותיה של התפישה, לפיה הופעתה של תרבות הדפוס הביאה באחת לשקיעת תרבות כתבי היד. העתקות של לוחות בכתבי יד, כך מתברר, נמשכו אפילו אל תוך המאה השמונה-עשרה, בד בבד עם הלוחות המודפסים, בין השאר גם בגלל בעיות האמינות והזמינות שלהם. שתי תרבויות אלו – זו החדשנית של הדפוס וזו המסורתית של כתבי היד – התקיימו בו בזמן במשך כמה דורות וקיימו ביניהן חילופי רעיונות פוריים. הדברים מעוררים מחשבה גם ביחס לשיח המתנהל בימינו אלו בנוגע לשקיעתה של תרבות הדפוס ושל מה שמכונה "הגלקסיה של גוטנברג" לטובת המדיה הדיגיטליות למיניהן.

לוח שנה אוצר בתוכו סיפור היסטורי זה או אחר ואף מזכיר למשתמשים בו, מכל רבדי החברה, את חובותיהם הפולחניות והמוסריות ומגבש את זהותם הקולקטיבית. הזיכרון הקולקטיבי האצור בו מושתת על שילוב של צו וסיפור. כך מושתת חלק הארי של לוח השנה היהודי על סיפור היסטורי לאומי ודתי מסוים, ואילו זה הנוצרי פורש את הסיפור של הברית החדשה – החל מהבשורה על לידתו

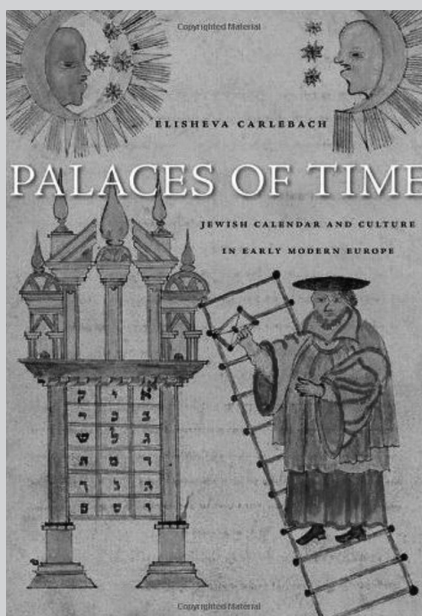
ההולכת וגוברת בהפקתם, ומציגה את התפתחות ההבחנה בין לוחות כיס ללוחות קיר ובין הלוחות שנועדו לזירה הציבורית היהודית – בראש ובראשונה לבתי־הכנסת – ללוחות השנה הביתיים שהופיעו מאוחר יותר.

התוספות השימושיות השונות שהוצמדו ללוחות השנה היהודיים כללו מידע מגוון, שנועד לסייע למשתמשים בהם לארגן את מקצב החיים שלהם, כמו גם את הפעולות הפולחניות, הכלכליות והחברתיות שלהם. כך אפשר למצוא בלוחות מידע רב־ערך על מקצבי הפעילות המסחרית לגוניה, על מועדי פעולות הדואר, המלצות על ימים מתאימים לנסיעות, תרופות עממיות בהתאם

לעונות השנה ועוד. במקרים רבים, כך קרליבך טוענת, מידע זה פשוט הועתק מלוחות השנה הלא־יהודיים והותאם לנמען היהודי.

הופעתם של לוחות השנה הפופולריים לא הביאה להיעלמותם של ספרי העברונות, אלא דווקא להפיכתם ליצירה העומדת בפני עצמה. סוגה ייחודית זו של ספרות יהודית גרמנית, שהופיעה כמעט רק בכתבי יד, ביטאה, לטענתה של קרליבך, החל מאמצע המאה השש־עשרה, את תגובתה של האליטה הלמדנית היהודית־הגרמנית לחרדות מפני שקיעה ומשבר פנימי. התעקשותם של הרבנים על שימורן של המסורות המקומיות האשכנזיות, נאמר בפרק הרביעי, שיקפה מודעות היסטורית וסוציולוגית לתהליך דחיקתה של התרבות האשכנזית הימי־ביניימית לשוליים. ספרי העברונות חתרו לשמר מנהגים ומסורות של למדנות יהודית אשכנזית ייחודית על רקע תחושתה של האליטה, כי נשקפת לה סכנה, הן מצד התרבות היהודית המזרח־אירופית העולה והן מפני השפעתה הגוברת של מסורת הפסיקה הספרדית.

ניסיונות אלו להחיות מנהגים ממשיים ומומצאים מ"הזמנים העתיקים", לאתר ולשמר את הכתוב ב"ספר ישן נושן" זה או אחר – ניסיונות שקרליבך מאפיינת כהליך של "המצאת מסורת" – השתלבו במקרה של ספרי העברונות בהילה של אזוטריות. קרליבך מנתחת בפירוט את האיקונוגרפיה שלהם – מסורת איורים עשירה בת כ־300 שנה – וחושפת את האופן שבו היא ביטאה את המתח הדתי בין יהודים לנוצרים. לצורך כך מלווה ספרה בשורה ארוכה של איורים צבעוניים מלוחות השנה היהודיים. היהודים באירופה של העת החדשה המוקדמת – מיעוט דתי בתוך עולם הרוב הנוצרי – היו חייבים להתאים את

של ישוע, דרך לידתו, מותו ותחייתו – על פני מעגל השנה. שני הלוחות מסונכרנים, בצורות שונות, עם מעגל השנה הטבעי, האסטרונומי, הכלכלי והחקלאי.

הפיכתו של לוח השנה לספר כה פופולרי הביאה לכך, ששולבו בו תוספות מגוונות – אמרות כנף, הנחיות בתחומי החקלאות, חיי הדת, חיי המשפחה ועוד. כל אלה הפכו אותו למקור רב־ערך לחקר ההיסטוריה החברתית והתרבותית. בעת החדשה המוקדמת – בד בבד עם תפוצתו המתרחבת של הדפוס, ויש שיטענו כי גם במידה לא מעטה בגללה – התרחבו והעמיקו העימות והקונפליקטים הבין־דתיים באירופה, ולוח השנה היה למעשה ל"אתר של קונפליקט דתי,

תרבותי ופוליטי". כך למשל, הראה דייוויד קרסי (Cressy), בספרו משנת 1989, *Bonfires and Bells: National Memory and the Protestant Calendar in Elizabethan and Stuart England*, את החשיבות הרבה של השליטה על הזמן וציון החגים וימי הזיכרון בעיצוב דמותה של החברה האנגלית במאות השש־עשרה והשבע־עשרה – מהלך שכלל ניסיונות שונים "ליישר את לוח השנה" ולדלל את מספרם הרב של ימי הקדושים למיניהם. מהלך זה של יישור וטיהור לוח השנה, "הלאמתו" והחזרתו כביכול לעם ולטבע, קיבל, כידוע, ביטוי נוסף ומוקצן עוד יותר בימי המהפכה הצרפתית, כפי שהראתה, למשל, מונה אוזוף (Ozouf), בספרה משנת 1991, *Festivals and the French Revolution*.

בעוד קרסי, אוזוף ואחרים דנו בהתהוותן והתפתחותן של תרבויות לאומיות ובמאבקי השליטה לעיצובו של הזרם המרכזי, השליט, שקבע את מקצבי החיים ודפוסי הזיכרון הדומיננטיים, נקודת המוצא של אלישבע קרליבך היא, שספרות לוח השנה היהודי יכולה לשמש מקור לאופן שבו תרבות של מיעוט חתרה בעת ובעונה אחת להשתלב במרחב שסביבה ולהרחיק עצמה מתרבות הרוב תוך כדי שמירה על ייחודה. היהודים היו גאים בלוח השנה הייחודי שלהם ובה בעת היו מודעים מאוד לדומיננטיות של לוח השנה האירופי הנוצרי, על הרפורמות שהתחוללו בו. הם לא יכלו להתכחש לכך, שהלוח האירופי הנוצרי הוא שקבע את מקצבי החיים הכלכליים, החברתיים והתרבותיים של סביבתם ובמידה לא מעטה גם שלהם עצמם.

הפרקים השלישי והרביעי בספר שלפנינו מהווים תרומה רבת־ערך לתולדות הספר היהודי. קרליבך סוקרת את תהליכי הייצור וההדפסה של השוק המתפתח של לוחות השנה היהודיים באירופה, מתארת את ההתמקצעות

נקשרה עד עידן הרפורמציה לאירוע דתי; ולימים שבהם נפתחו והסתיימו הירידים ניתנו עד למאה התשע-עשרה שמות המרמזים על מנהגי פולחן דתיים). קרליבך עומדת על החשיבות העצומה של הירידים בעולמם של היהודים – לא רק בהקשר של הזדמנויות כלכליות, אלא גם כתופעה תרבותית ואף כמסגרת ליצירת קשר והעברת מידע בין קהילות יהודיות שונות, להפצת ספרים עבריים ועוד.

עיקרו של הספר דן במחזור הזמן כפי שהוא נפרש במהלך השנה – ההיבט המעגלי של הזמן, ששביב צירו נע גם מעגל החגים. גם הפרק השביעי, שעניינו האופן שבו עוצבה מסורת יהודית סביב חילופי ארבע ה"תקופות" במהלך השנה, נוסף לציר הדיון הזה. אך התרבויות השונות מסתמכות על לוחות שנה לא רק כדי לקשור מחזורי ימים, חודשים ועונות באופן מעגלי, אלא גם כדי ליצור רצף כרונולוגי קווי מהעבר אל העתיד. מתי מתחיל מניין השנים, מה הוא מייצג וכמה זמן עבר מאז ועד היום?

הסוציולוג אביתר זרובבל (Zerubavel), בספרו משנת 2003, *Time Maps: Collective Memory and the Social Shape of the Past*, עמד על חשיבותן של התחלות בזיכרון החברתי. זרובבל, שבחן את דפוסי המדידה והחלוקה של הזמן בכ-200 לוחות שנה בתרבויות שונות, הצביע על מגוון רחב של "נקודות אפס" מדומיינות, שאפשר לראות בהן הבחנה סמלית בין פרהיסטוריה להיסטוריה. המקרה הידוע ביותר בהיסטוריה המודרנית הוא, כמובן, זה של המהפכה הצרפתית, שהחלה מחדש את לוח השנה בשנת אפס בעקבות הפיכתה של צרפת לרפובליקה בקיץ של שנת 1792. גם תרבויות מודרניות נוספות הציגו, בדרכים שונות, גרסאות משלהן ל"שנת האפס" או לנקודת התחלה כלשהי. כך, למשל, בגרמניה הוצגה שנת 1945 כ-"Stunde Null" ("שעת האפס"), ובאיראן כונה היום הראשון לשלטון חומייני "היום הראשון של שלטון האל".

לוחות שנה יהודיים בני זמננו מתבססים, לעומת זאת, רובם ככולם, על כרונולוגיה שראשיתה ב"שנת בריאת העולם", anno mundi. בעולם היהודי בן זמננו נתפשת כרונולוגיה זו כמובנת מאליה, אך קרליבך, שמקדישה לכרונולוגיה היהודית את הפרק השמיני והאחרון בספרה, מראה, כי עצם הרעיון של הספירה היהודית המתחילה מבריאת העולם הוא חידוש יחסי בתרבות היהודית. בעולם היהודי העתיק נהגו מערכות כרונולוגיה מגוונות, שהתייחסו לימי שלטון המלכים משושלות שונות, למניין שטרות ועוד. היו גם שספרו את השנים מאז יציאת מצרים או מאז חורבן הבית – כל אחד מאירועים אלו ייצג נקודת התחלה מהותית. פנייתם של יהודי ארצות המערב לספירה המונה את הזמן מאז בריאת העולם החלה למעשה רק במאות העשירית והאחת-עשרה, בין השאר בהסתמך על החיבור הרבני העתיק **סדר עולם**, שהציע כרונולוגיה יהודית מקפת מאז אדם הראשון. מהלך זה, קובעת קרליבך, התרחש

מקצבי הזמן שלהם, כפי שהם באו לידי ביטוי בלוחות השנה, למקצבי הזמן של החברה הנוצרית, ה"כללית". במציאות שבה הם חיו, קובעת קרליבך בפתח הפרק החמישי, הם לא יכלו להתעלם מלוח השנה הנוצרי, גם אם רצו להישאר בבורותם. למשל, מקצבי החיים הכלכליים בחברה האירופית הושפעו מאוד מלוח השנה הנוצרי, ויהודים רבים, שניהלו עם הנוצרים יחסים כלכליים מורכבים, היו חייבים להתייחס ללוח זה, שלפיו נערכו ההסכמים הכלכליים. אך לוח השנה הנוצרי לא היה בגדר "אחר" ניטרלי. הוא נועד, עוד מראשיתו בעת העתיקה, להתחרות בלוח השנה היהודי, להציב חלופות לדפוסי היסוד שלו (יום ראשון במקום שבת, פסחא במקום פסח ועוד) ובסופו של דבר להוריש אותו. בימי הביניים ובעת החדשה המוקדמת היו חגי הנוצרים, בראש ובראשונה הפסחא, אף טעונים במתח בין-דתי. חגים נוצריים וימי קדושים היו כרוכים, בדרכים שונות, בהפיכת המרחב הציבורי כולו למקודש ולפיכך בהדרה זמנית נוקשה יותר של היהודים ממנו: אפילו מבט של יהודי היה יכול לפגוע בטוהר התהלוכה שנערכה ב"זמן הכנסייה" (לפי המשגה של ההיסטוריון הצרפתי ז'ק לה גוף [Le Goff], שבה משתמשת קרליבך בפרק השישי) – ולחשוף אותו בשל כך לסכנה של ממש. היה אפוא צורך, שגבל בפיקוח נפש, לדעת מראש את מועדי התהלוכות הדתיות ולהיערך בהתאם. מועדים אחרים, שגם הם נקבעו בלוח השנה הנוצרי – בראש ובראשונה עונת הירידים – סימלו לעומת זאת את "זמן הסוחרים", שבו התקיימו תנאים נוחים במיוחד למגעים כלכליים בין נוצרים ליהודים במרחב הציבורי, ולעתים אף ניתנה להם מעין "חסינות דיפלומטית" זמנית, שאפשרה להם לפעול בערים שהיו בדרך-כלל סגורות בפניהם.

בספרות לוח השנה היהודי משתקף אפוא מתח בין הצורך, למעשה ההכרח, להבין את לוח השנה של האחר, הנוצרי, לבין הנטייה ההכרחית לא פחות לדחות את הסיפּר הגלום בו. לוחות השנה היהודיים סיפקו מידע על המועדים הנוצריים, ובספרי העברונות אפשר אף למצוא התייחסויות למבנה הלוח הנוצרי ולאופן השימוש בו. הפולמוס הבין-דתי נרמז בהם לעתים בשמות החגים הנוצריים. כך, למשל, חג המולד מכונה לעתים "ווין נאכט" (ליל היין), חג הפסחא – "קסח" (כינוי גנאי המרמז להיותו חיקוי לפסח היהודי). דוגמא מובהקת עוד יותר להתפלמסות הדתית המובלעת בלוחות השנה היא בבחירה לכנות בלוח השנה היהודי את "חג הבשורה הקדושה" (היום שבו לפי המסורת הנוצרית הביא המלאך למריה את הבשורה, כי היא הרה ועתידה ללדת את בן האלוהים) – "אישה": מושג המבטא את ביטול האפשרות שהייתה בתולה אחרי ההתעברות. גם הירידים המרכזיים צוינו בלוחות השנה היהודיים, למרות העובדה שמועדיהם ומקורותיהם התרבותיים באו מתוככי המסורת הנוצרית (המילה הגרמנית Messe [יריד, אך גם מיסה]

קראו בגיליון הבא של זמנים

גיליון מס' 119 (קיץ 2012)

קובץ מיוחד

המרחב העירוני בעידן המודרני

עורכים-אורחים:

רוני הירש-רצ'קובסקי ואורי רטלוי

סקוט אורי על הקשר בין בדידות בעיר
ולאומיות יהודית

רוני הירש-רצ'קובסקי על פריס וברלין
כדגמים מתחרים לעיר המודרנית

אבנר וישניצר על שעונים וחיים העירוניים
באימפריה העות'מאנית

נועם מגור על הכרך האמריקני והמאבק על
האוצר הציבורי

יאיר מינצק על פירוז העיר האירופית במאות
השמונה-עשרה והתשע-עשרה

בילי מלמן על אשור ובבל בלונדון: העולם
העתיק בעיר הענק המודרנית

ענבל עופר על צרכים קהילתיים ותכנון עירוני
במדריד במאה העשרים

אורחן פאמוק על איסטנבול בעיניים מערביות
גיאן פרקש על ההיסטוריה הקולוניאלית של
בומביי

אורי רטלוי על ולטר בנימין והפסאד' הפריסאי

בגיליונות הבאים של **זמנים** קבצים מיוחדים
בנושאים:

< הנצרות הקדומה

< פרקים בתולדות הספורט

< עיונים בהיסטוריה של הודו

בקרו באתר הבית של זמנים:

www.openu.ac.il/zmanim/

סמוך למדי להתקבלות של "הספירה הנוצרית" מאז לידת ישוע בסביבה האירופית. העובדה שהמערכת הכרונולוגית הנוצרית (המתחילה עם שנת לידתו של ישוע – כרונולוגיה של anno domini) נקלטה בערך באותו זמן שבו נקלטה הכרונולוגיה היהודית הפותחת בבריאת העולם, מרמזת, לדעת קרליבך, על קשר אפשרי בין השתיים. כך ייתכן, כי בעוד מעגל החגים השנתי של הנצרות עוצב מראשיתו כמתחרה התאולוגי למעגל היהודי וחתר להינתק ממנו ולהציע לו חלופה (כפי שניכר לכל אורך הדרך, ובעיקר בקביעתו של מועד חג הפסחא והבחנתו מחג הפסח היהודי), הרי את קליטתה של ספירת השנים מאז בריאת העולם אפשר לפרש בהקשר של התחרות הדתית עם הכרונולוגיה הנוצרית. על-פי היגיון זה, הכרונולוגיה היהודית באה לדחות את הרעיון של "שנת האפס" הנוצרית ולהציג עצמה כקודמת באופן מהותי לכרונולוגיה הנוצרית ואף כאוניברסלית ממנה בגלל התייחסותה לבריאת העולם כולו.

ברוח האפילוג בספרה של קרליבך, אסיים את דברי בתהייה בדבר עמידותו המרשימה של לוח השנה היהודי בתהפוכותיה של המודרנה. למרות תהליכי החילון, ההתבוללות, הרפורמה בדת והמהפכה הציונית, שמר לוח השנה היהודי על המאפיינים העיקריים שלו באופן מרשים ואולי אף ייחודי. יהודים רבים מציינים אותו בדרכים שונות ומגוונות, אחרים נמנעים מלציין וחיים את חייהם האישיים והמשפחתיים בהתאם למקצבי זמן אחרים, אך יוזמות שונות לערוך בו שינויי עומק נכשלו – כך נדמה – זו אחר זו. כך נחלה היוזמה להעביר את השבת ליום ראשון (פרי הגותו של הרב הרפורמי שמואל הולדהיים, כפי שהועלתה באספת הרבנים שהתקיימה בשנת 1846) כישלון חרוץ, כאשר היא נדחתה על-ידי הרוב המכריע של הקהילות היהודיות הליברליות בגרמניה. גם היוזמה שנדונה בעיתונות היהודית בעידן האמנציפציה, למחוק מלוח השנה את תשעה באב, לא הצליחה להביא להיעלמותו של יום זה מלוח השנה היהודי, והוא אף קיבל – למצער – הקשר חדש ורובדי משמעות נוספים עם שקיעתו של עידן האמנציפציה. גם המהפכה הציונית והתרבות העברית החדשה, על כל התמורות שהן הביאו לעולם היהודי, לא הצליחו לשנות את המבנה הבסיסי של מעגל השנה היהודי, אלא רק להוסיף לו משמעויות ומנהגים חדשים, כפי שעולה באופן מובהק בקשר ליום הכיפורים, לחנוכה, לפסח ולמועדים נוספים. גם בתפוצות – בראש ובראשונה ביהדות ארצות-הברית – מוסיף מעגל השנה היהודי להיות בגדר קונסנווס. ארמונות הזמן היהודי שינו אולי את פניהם, אך יסודותיהם הצליחו לעמוד בכל סערותיו של העידן המודרני.

רשימה זו מבוססת על דברים שנאמרו בערב שנערך לרגל פרסום הספר במכון ליאו בק בירושלים ב-1 בינואר 2012.

Zmanim
A Historical Quarterly
Number 118 / Spring 2012

זמנים

Chief Editor: Miriam Eliav-Feldon

Guest Editors: Yitzhak Hen and Iris Shagrir

Editors: Ami Ayalon, Ram Ben-Shalom, Billie Melman, Rivka Nir,
Raanan Rein, Yaron Tsur, Zvi Yekutieli

Editorial Board: Israel Bartal, Michael Heyd, Ora Limor,
Nadav Na'aman, Shulamit Shahar, Anita Shapira, Emmanuel Sivan,
Zeev Tzahor, David Vital, Elazar Weinryb, Myriam Yardeni, Zvi Yavetz

Zmanim – A Historical Quarterly published by the School of History at
Tel Aviv University, the Open University, Merkaz Zalman Shazar and
the Historical Society of Israel

Contents

3	From the Editors
	Special File: Distant but Well-Lit – A Fresh Look at the Middle Ages	
4	Yitzhak Hen and Iris Shagrir / Introduction: Bodily Pleasures and the Soul's Torments on the Way to Salvation	
6	Asya Berezhnyak / Blessed Ignorance? Eastern and Western Attitudes Towards the Mission in the Early Middle Ages	
14	Yuval Harari / Angels, Dreams, and Treasures: A Dream Inquiry Text from the Cairo Geniza	
24	Naama Cohen-Hanegbi / Healing Pain: Physicians and Confessors on Pain and Emotions	
32	Assaf Pinkus / Visual Aggression: Violence and Sacredness in Fourteenth-Century German Art	
42	Ephraim Shoham-Steiner / A Demon, a Saint and a Crippled Jew: Jews Seeking Healing at Christian Shrines	
50	Avital Davidovich-Eshed / On Brides and Braids: Bride's Hair and Virginity in Ashkenazi Wedding Customs	
62	David Rotman / Ordeals in Medieval Hebrew Narratives	
74	Claude (Dov) B. Stuczynski / Iberian Expansion and Political Paulinism
82	Snait Gissis / Visualizing "Race" in the Eighteenth Century	
102	Assaf Mond / 1929: A Year in the Life of Avigdor Hameiri, "The Jewish Remarque"	
116	Zvi Tauber / The Philosopher and the General: Herbert Marcuse Meets Moshe Dayan	
120	Document / Minutes of the Marcuse-Dayana Meeting	
	Book Reviews	
124	Guy Miron on Elisheva Carlebach, Palaces of Time: Jewish Calendar and Culture in Early Modern Europe	